

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО:
Декан ІІ медичного факультету
Полковников Ю.Ф.
«01» червня 2021 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Соціальна медицина, громадське здоров'я

назва навчальної дисципліни

Підготовки	магістр педіатрії
Галузі знань	22 охорона здоров'я
Спеціальності	228 Педіатрія
Кваліфікації професійної	лікар педіатр

РОЗГЛЯНУТО на засіданні Ради Студентського Самоврядування Протокол №_01/06____ від «_01_»____06_____2021р.	РОЗГЛЯНУТО на засіданні спільної Вченої ради медичних факультетів Протокол №_9____ від «_01_»____06_____2021р.
--	--

Запоріжжя – 2021

1. Контактна інформація:

Викладач: доцент, кандидат медичних наук Таранов Володимир Володимирович;

e-mail: Taranov2v@gmail.com;

Викладач: доцент, кандидат медичних наук Різник Ольга Іванівна;

e-mail: reznikola@gmail.com;

Викладач: асистент Бухало Ганна Олексіївна;

e-mail: anckapri4kina@gmail.com;

кафедра: соціальної медицини, громадського здоров'я, медичного та фармацевтичного права;

адреса: пр. Маяковського, 24.

2. Назва, код дисципліни і кількість кредитів

Назва і код дисципліни: «Соціальна медицина, громадське здоров'я», ОК 34

Кількість кредитів: 90 год., з них практичних занять – 30 год, самостійна робота – 60 год., кількість кредитів ЄКТС – 3.

3. Семестр: 11 – 12. Кафедра соціальної медицини, громадського здоров'я, медичного та фармацевтичного права.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Дисципліні «Соціальна медицина, громадське здоров'я» має передувати вивчення філософії, соціології, біостатистики, загальної економіки.

Знання, здобуті при вивченні дисципліни «Соціальна медицина, громадське здоров'я» є обов'язковими для вивчення менеджменту, маркетингу, бізнес-планування, для застосування в практичній роботі лікаря та керівника медичного закладу.

4.1 Призначення навчальної дисципліни

Майбутньому фахівцеві варто вивчити саме цю навчальну дисципліну для вміння оцінювати стан здоров'я населення та вплив на нього різноманітних чинників, з'ясування змісту діяльності системи охорони здоров'я та її структурних елементів, усвідомлення свого місця в цій системі, отримання

базових знань з організації охорони здоров'я, планування, в т. ч. бізнес-планування, фінансування, економіки, управління, маркетингу, експертизи працездатності. Отримані знання мають як світоглядне, так і практичне значення, оскільки значна частина отриманих навичок має використовуватись в роботі лікаря, а також керівників усіх рівнів.

Перелік компетенцій, яких набуває студент при вивченні дисципліни.

Інтегральні: Здатність вирішувати типові і складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

- Загальні:
- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.
- Здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим.
- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
- Здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо.
- Спеціальні (фахові, предметні):
- Здатність до організації надання та інтеграції медичної допомоги населенню.
- Здатність до забезпечення контролю за якістю наданих послуг охорони здоров'я на належному рівні.
- Здатність до планування та проведення заходів профілактики хвороб серед населення, у т.ч. у співпраці з фахівцями громадського здоров'я.
- Здатність до розробки та впровадження систем моніторингу і оцінки ефективності інтервенцій профілактичних та діагностичних або скринінгових програм.

- Здатність до проведення аналізу діяльності системи охорони здоров'я, закладів, підрозділів чи фахівців охорони здоров'я.
- Здатність до проведення експертизи працездатності.
- Здатність до обробки державної, соціальної та медичної інформації.
- Здатність до здійснення адвокації, комунікації, та соціальної мобілізації у сфері громадського здоров'я з використанням різних каналів та технік комунікації.
- Здатність визначати пріоритети у сфері охорони здоров'я, проводити оцінку потреб, розробляти та впроваджувати, засновані на доказах стратегії та пропонувати науково обґрунтовані заходи.

4.2 Мета вивчення навчальної дисципліни

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

- отримання знань, навичок та набуття компетентностей з оцінки стану

здоров'я населення та впливу на нього детермінант, оцінки ризику, а також розробки і впровадження профілактичних заходів, спрямованих на збереження, зміцнення здоров'я та соціального благополуччя населення;

- отримання знань, навичок та набуття компетентностей з оцінки діяльності системи охорони здоров'я, закладів, підрозділів чи фахівців охорони здоров'я; виявлення та усунення негативних чинників впливу на їх роботу, а також розробки заходів з удосконалення організації та поліпшення діяльності фахівців та закладів охорони здоров'я.

Результати навчання для дисципліни:

- Аналізувати та оцінювати стан здоров'я населення.
- Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.
- Оцінювати вплив несприятливих чинників на стан здоров'я населення, (індивідуальне, сімейне, популяційне) в умовах медичного закладу за стандартними методиками, оцінювати ризик.
- Визначати пріоритети громадського здоров'я, проводити оцінку потреб, пропонувати науково обґрунтовані заходи та розробляти відповідні стратегії.
- Планувати заходи профілактики захворювань серед населення для запобігання поширеності захворювань.

- Здійснювати адвокацію, комунікацію, та соціальну мобілізацію у сфері громадського здоров'я з використанням різних каналів та технік комунікації.
- Аналізувати та оцінювати діяльність системи охорони здоров'я, її нормативно-правове, фінансове, кадрове забезпечення.
- Проводити статистичний, економічний та фінансово-господарський аналіз ефективності діяльності закладів охорони здоров'я.
- Розробляти та планувати управлінські рішення, спрямовані на вдосконалення діяльності закладів охорони здоров'я.
- Організовувати надання медичних послуг, забезпечувати контроль за якістю наданих послуг на належному рівні.
- Складати стратегічні та тактичні плани економічного розвитку медичного закладу.
- Складати бізнес-проекти у сфері охорони здоров'я.
- Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.
- Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.

4.3 Завдання вивчення дисципліни

Конкретні завдання, що є наслідком мети вивчення навчальної дисципліни.

Для досягнення результатів, що складають мету вивчення дисципліни мають бути виконані наступні завдання:

1. Засвоєння тем практичних занять та здача підсумкового модульного контролю з трьох модулів.
2. Засвоєння тем СРС та здача поточного модульного контролю з кожної теми трьох модулів.
3. Підготовка до державної атестації з предмету (КРОК-2, ОСКІ), та здача зазначених іспитів.

4.4 Зміст навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна складається з двох модулів (Модуль 3. Організація охорони здоров'я; Модуль 4. Економіка охорони здоров'я).

Модуль 3. Організація охорони здоров'я.

Зміст модуля – 17 тем.

Тема 1. Системи охорони здоров'я.

Тема 2. Реформування охорони здоров'я в Україні.

Тема 3. Організація надання первинної медичної допомоги населенню.

Тема 4. Організація позалікарняної (спеціалізованої та вузькоспеціалізованої) медичної допомоги населенню.

Тема 5. Організація стаціонарної медичної допомоги населенню.

Тема 6. Медико-соціальне забезпечення населення літнього віку.

Тема 7. Паліативна та хоспісна допомога.

Тема 8. Організація та зміст роботи закладів системи охорони материнства та дитинства.

Тема 9. Аналіз діяльності служби екстреної (швидкої) медичної допомоги.

Тема 10. Охорона психічного здоров'я.

Тема 11. Методика проведення експертних оцінок якості медичної допомоги населенню.

Тема 12. Аналіз чинників впливу на діяльність закладів охорони здоров'я.

Тема 13. Організація медичної експертизи втрати працездатності.

Тема 14. Управління охороною здоров'я. Методика прийняття управлінських рішень. Управління персоналом.

Тема 15. Правові засади охорони здоров'я. Медичне страхування.

Тема 16. Електронне здоров'я.

Тема 17. Підсумковий модульний контроль.

Види навчальних занять: практичні заняття (теми 3, 4, 5, 8, 9, 11, 13, 14, 17), самостійна робота студентів (теми 1, 2, 6, 7, 10, 12, 15, 16).

Форма навчання: денна.

Форма підсумкового контролю: диференційний залік.

Засоби діагностики успішності навчання: написання тестових, ситуаційних, творчих завдань, реферативні доповіді та презентації, питання до диференційного заліку.

Мова навчання: українська.

Індивідуальні завдання для виконання СРС

Загальні вказівки. Виконання СРС даного модулю складається з наступних елементів:

1. Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок.

2. Самостійне опрацювання теми «Методи вивчення та оцінка показників репродуктивного здоров'я» в межах онлайн-курсу СРС для 6-го курсу, з наданням викладачу скріншотів з результатами тестування.
3. Підготовка реферату та презентації за обраною темою (теми для вибору див. нижче) з готовністю до виступу (захисту роботи) на практичному занятті.
4. Підготовка до диференційного заліку

Теми рефератів та презентацій

1. Системи охорони здоров'я.
2. Реформування охорони здоров'я в Україні.
3. Медико-соціальне забезпечення населення літнього віку.
4. Паліативна та хоспісна допомога.
5. Охорона психічного здоров'я.
6. Аналіз чинників впливу на діяльність закладів охорони здоров'я.
7. Правові засади охорони здоров'я. Медичне страхування.
8. Спеціалізовані диспансери в Україні: діяльність та перспективи розвитку.
9. Перинатальні центри – нова форма охорони здоров'я матері та дитини. Причини та наслідки впровадження.
10. Проблема безпліддя в Україні. Центри репродуктивного здоров'я. Проблема екстракорпорального запліднення.
11. Будинки дитини як заклади медико-соціального захисту: проблеми та перспективи розвитку.
12. Спеціалізовані заклади для осіб похилого віку (геріатрична служба): сьогодення та перспективи розвитку.
13. Розвиток паліативної допомоги в Україні. Хоспіси: проблеми та перспективи розвитку.
14. Розвиток страхової медицини в Україні. Історія та сучасність.
15. Санаторно-курортна служба в Україні: мережа закладів, їх діяльність та перспективи розвитку.
16. Фінансування системи охорони здоров'я в Україні та за кордоном: проблеми, реформування.
17. Медична освіта в Україні. Система підвищення кваліфікації лікарів: заклади, атестація, категорії.
18. Кадрове забезпечення системи охорони здоров'я в Україні.
19. Фармацевтична галузь в Україні: мережа закладів, діяльність та перспективи розвитку.
20. Електронне здоров'я. Структура, ресурси, послуги.
21. Медична наука в Україні: мережа науково-дослідних закладів, наукові ступені в медицині, Національна академія медичних наук України.
22. Критерії медичної та соціальної ефективності діяльності медичних закладів в різних країнах світу (на прикладі окремої країни)

Перелік питань до підсумкового модульного контролю № 3 ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

1. Основні принципи охорони здоров'я в Україні. Правові засади охорони здоров'я.
2. Системи охорони здоров'я: цілі, функції. Типи систем охорони здоров'я, характеристики, переваги та недоліки.
3. Реформи в системі охорони здоров'я України: реформи в наданні послуг, фінансуванні, кадровому забезпеченні та управлінні охороною здоров'я.
4. Організаційні принципи медичної допомоги. Види медичної допомоги та заклади, що її надають.
5. Визначення поняття «первинна медична допомога» (ПМД). Основні принципи ПМД на засадах сімейної медицини. Центри первинної медичної допомоги.
6. Характеристика існуючих організаційних моделей роботи сімейних лікарів. Можливі організаційні моделі сімейної медицини в Україні.
7. Завдання та зміст роботи сімейного лікаря, співпраця з різними закладами охорони здоров'я, із соціальними службами. Роль центрів первинної медичної допомоги у медичному забезпеченні населення.
8. Організація позалікарняної (спеціалізованої та вузькоспеціалізованої) медичної допомоги населенню.
9. Зміст вторинної (спеціалізованої) та третинної (вузькоспеціалізованої, високотехнологічної, висококваліфікованої) стаціонарної медичної допомоги. Заклади, що надають стаціонарну допомогу.
10. Заходи щодо раціонального використання ліжкового фонду. Роль наступності між позалікарняними та лікарняними закладами.
11. Значення стаціонарної допомоги, її організаційні форми. Функції та структура денного стаціонару.
12. Облік роботи стаціонарів, методика визначення та аналіз показників їх діяльності.
13. Особливості медичного забезпечення сільського населення; чинники, що на нього впливають.
14. Госпітальний округ: принцип створення та характеристика закладів.
15. . Екстрена медична допомога: система, принципи, завдання, показники діяльності закладів. Організація екстренної медичної допомоги в сільській місцевості.
16. Центри екстреної медичної допомоги та медицини катастроф. Лікарня та станції швидкої медичної допомоги, основні завдання та функції.
17. Лікувально-профілактичні заклади з надання акушерсько-гінекологічної допомоги, особливості їх формування в умовах міської та сільської місцевостей; організація та зміст їх діяльності.
18. Експертна оцінка організаційних елементів медичного забезпечення вагітних і жінок з гінекологічними захворюваннями.
19. Перинатальний центр. Пологовий будинок. Жіноча консультація. Завдання, зміст роботи, структура, показники діяльності, особливості взаємодії між собою та закладами, що надають первинну медичну допомогу.
20. Заклади, що надають медичну допомогу дітям, їх структура та функції. Основні розділи роботи педіатра, сімейного лікаря. Організація спеціалізованої медичної допомоги дітям.
21. Організація медичної експертизи втрати працездатності. Види тимчасової непрацездатності, особливості проведення експертизи при окремих видах непрацездатності. Завдання лікуючих лікарів та ЛКК при проведенні експертизи тимчасової втрати працездатності.

22. Організація експертизи стійкої втрати працездатності. Види інвалідності. Медико-соціальні експертні комісії (МСЕК), їх види, функції.
23. Складові частини якості: структурна якість; якість технологій; якість результатів. Показники якості та ефективності медичної допомоги. Застосування клінічних протоколів та медичних стандартів.
24. Чинники, що впливають на ефективність діяльності закладів охорони здоров'я: Основні підходи до розробки заходів з покращення надання медичної допомоги.
25. Медико-соціальне забезпечення населення літнього віку. Паліативна та хоспісна допомога, принципи організації.
26. Поняття «медичне страхування». Особливості реалізації обов'язкового та добровільного медичного страхування. Проблеми впровадження страхової медицини в Україні.
27. Сутність науки управління, її предмет. Принципи управління. Складові частини процесу управління. Управлінське рішення.
28. Обізнаність щодо психічного здоров'я у суспільстві. Організація охорони психічного здоров'я на рівні первинної медичної допомоги, профілактичні та реабілітаційні заходи.
29. Електронне здоров'я. Структура, ресурси, послуги. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ). Мета та історія створення, завдання. Значення діяльності ВООЗ для країн світу та України

Модуль 4. Економіка охорони здоров'я.

Зміст модуля – 9 тем.

Тема 1. Заклад охорони здоров'я як суб'єкт господарювання. Основи підприємницької діяльності.

Тема 2. Особливості формування ринкових відносин в системі охорони здоров'я та маркетингова діяльність медичних закладів.

Тема 3. Методики раціонального використання ресурсного потенціалу медичного підприємства.

Тема 4. Системи фінансування закладів охорони здоров'я. Економічна оцінка ефективності інвестиційних проектів.

Тема 5. Методи ціноутворення та регулювання цін в системі охорони здоров'я.

Тема 6. Економічний аналіз та методи економічної оцінки в сфері охорони здоров'я.

Тема 7. Сучасні методи економічного аналізу в системі охорони здоров'я.

Тема 8. Методика проведення фінансового аналізу господарської діяльності медичного закладу.

Тема 9. Диференційний залік.

Види навчальних занять: практичні заняття (теми 1 - 9), самостійна робота студентів.

Форма навчання: денна.

Форма підсумкового контролю: диференційний залік.

Засоби діагностики успішності навчання: написання тестових, ситуаційних, творчих завдань, реферативні доповіді та презентації, питання до підсумкового модульного контролю.

Мова навчання: українська.

Виконання СРС даного модулю складається з наступних елементів:

1. Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок.
2. Самостіне опрацювання 6-ти нижче наведених тем в межах онлайн-курсу СРС для 6-го курсу, з наданням викладачу скріншотів з результатами тестування.
3. Підготовка до диференційного заліку.

Теми онлайн-курсу СРС

1.	Розробка шляхів удосконалення економічного механізму в системі охорони здоров'я.
2.	Методи планування в системі охорони здоров'я.
3.	Методика складання кошторису в закладах охорони здоров'я.
4.	Засади маркетингу медичних послуг. Організація маркетингової діяльності лікувально-профілактичних закладів та санітарно-епідеміологічної служби.
5.	Методи дослідження ринку охорони здоров'я
6.	Методика складання бізнес-плану при організації підприємницької діяльності в сфері охорони здоров'я.

Перелік питань до підсумкового модульного контролю № 4 ЕКОНОМІКА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

1. Предмет, методи, мета, основні завдання економіки охорони здоров'я.
2. Специфіка та механізм дії економічних законів в сфері охорони здоров'я.
3. Здоров'я, як медико-соціальна, економічна категорія та особлива споживча вартість.
4. Сутність та методологія планування діяльності в системі охорони здоров'я.
5. Закономірності формування, функціонування та особливості ринку послуг та товарів охорони здоров'я.
6. Організаційно-економічні та правові методи регулювання ринку послуг охорони здоров'я.
7. Сутність, головні принципи та функції маркетингу медичних послуг.
8. Складові маркетингової діяльності медичного закладу.
9. Етапи комплексного маркетингового дослідження ринку медичних послуг.
10. Економічна сутність підприємництва в охороні здоров'я.
11. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності, їх порівняльна характеристика.
12. Державна реєстрація, ліцензування та акредитація закладів охорони здоров'я.
13. Фінансові моделі управління капіталом (лізинг, факторинг).

14. Бізнес-план як інструмент регулювання підприємницької діяльності.
15. Основні фінансові моделі систем охорони здоров'я.
16. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення України.
17. Основи медичного страхування, обов'язкове та добровільне медичне страхування.
18. Оплата медичних послуг і вимоги до постачальників медичних послуг.
19. Порівняльна характеристика методів оплати первинної медико-санітарної допомоги.
20. Порівняльна характеристика методів оплати вторинної та третинної медичної допомоги.
21. Принципи формування оплати праці медичних працівників у нових економічних умовах.
22. Особливості формування та регулювання цін в галузі охорони здоров'я.
23. Розробка цінової стратегії в сфері охорони здоров'я.
24. Суть і порівняльна характеристика методів економічного аналізу з метою прийняття управлінських рішень.
25. Економічна оцінка медичних програм, новітніх методів лікування.
26. Методологія оцінки раціональності витрат на лікарські засоби.
27. Аналіз використання основних засобів, ліжкового фонду.
28. Аналіз використання медичної техніки, трудових ресурсів.
29. Фінансовий стан медичного підприємства та механізм його оцінки.
30. Основні показники результативності фінансової діяльності медичних підприємств

5. Оцінювання.

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні модулю (залікового кредиту) – **200 балів**, в тому числі за поточну навчальну діяльність – **120 балів** (сума балів за поточну навчальну діяльність та за самостійну роботу студента), за результатами модульного підсумкового контролю – **80 балів**.

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «3», на кількість тем у модулі. Студент допускається до підсумкового контролю при виконанні умов навчальної програми та в разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше 102 балів.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5», на кількість тем у модуль із додаванням балів за індивідуальну самостійну роботу, яку студент при бажанні може виконати, і складає 200 балів.

Диференційний залік здійснюється після завершення вивчення всіх тем модулю на останньому контрольному занятті. До ПМК допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні заняття та лекції та при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за

мінімальну.

6. Політика курсу: обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права при виконанні самостійної роботи студентів;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності, використані джерела інформації.

7. Список основної і додаткової літератури:

1. Громадське здоров'я: підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, Т.С. Груздева та ін.. – Вид.3 – Вінниця, 2013 – 560с.
2. Москаленко В.Ф., Гульчій О.П., Голубчиков М.В., Педощук Б.О., Лехан 8.М., Огнєв В.А., Литвинова Л.О., Максименко О.П., Тонковид О.Б./ За загальною редакцією члена-кореспондента АМН України, професора В.Ф. Москаленка / Біостатистика — К.: Книга плюс, 2009 — 184 с.
3. Вороненко Ю.В., Пащенко В.М. Фінансовий менеджмент з основами економіки охорони здоров'я: навчально-методичний посібник. - К.: Міжрегіональний видавничий центр «Медінформ», 2011.-499 с.
4. Економіка охорони здоров'я: підручник / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, В.В. Таран та ін. – Вінниця, 2010 –288с.
5. Москаленко В.Ф. Принципи побудови оптимальної системи охорони здоров'я: український контекст. Монографія. - К.; «Книга плюс», 2008. - 320с.
6. Москаленко В.Ф., Груздева Т.С., Іншакова Г.В. Право на охорону здоров'я у нормативно-правових актах міжнародного та європейського рівня. - Контраст, 2006. -296 с.
7. Сімейна медицина. Книга I «Організаційні основи сімейної медицини / За ред. В.Ф. Москаленка, О.М. Гиріної. Підручник, - К.: «Медицина», 2007. - 392 с.
8. Основи доказової медицини / За редакцією М.П.Скакун 2005. - 244 с.Тернопіль, Укрмедкнига.
9. Корнацький В. М. Проблеми здоров'я суспільства і продовження життя / Корнацький В. М. – Київ : [б. в.], 2006. – 136 с.

10. Досвід виконання Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002-2011 роки / За ред. Ю.В. Поляченка, В.М. Пономаренка. -К.: 2006. - 240 с.

Інформаційні ресурси

1. social.medicine.dsmu.edu.ua
2. elib.org.ua
3. upk.org.ua
4. www.rada.gov.ua
5. www.moz.gov.ua
6. www.kmu.gov.ua
7. www.who.int
8. <http://www.health-rights.org>
9. www.wma.net